

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens I. & II. Partem Commentariorum Gavanti in Rubricas Missalis
- Cum Præfatione seu Præmonitione necessaria Bibliopolæ ad Lectorem

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Benedictione in fine Missæ, & Evangelio S. Joannis. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40113

uti stare debet Celebrans) manibus junctis, & cantat *Benedicamus Domino*; & in utroque casu Chorus respondet *Deo gratias*; & ad *Requiescant in Pace*, idem Chorus respondet *Amen*.

XIII. Rubr. n. 3. pag. 134. & Gavant. ib. col. 2. lit. f. *Dicit ut supra: Humiliate, &c.*) In Quadragesima, ut diximus, scilicet à Feria 4. Cinerum, usque ad Feriam 4. majoris hebdomadae inclusive, in Missa tantum de Feria, additur altera Collecta super Populum; cui pramittit, stans in cornu Epistolae de more Celebrans, alta voce cantando, *Oremus*: quo dicto Diaconus adhuc stans in cornu Epistolae post Celebrantem, vertit se ad Populum per latus suum dexterum, id est versus cornu Epistolae, nulla facta prius genuflectione, quia non est in medio Altaris; & ibidem manens, Biss. *supra*, & Gavantus hic, ad Populum conversus cantat manibus junctis, & demissis oculis: *Humiliate capita vestra Deo*: quo dicto, per eandem viam vertit se ad Altare, & ibi stat à tergo Celebrantis inclinatus ad

Orationem (quam dicit cantando Celebrans manibus junctis ante pectus; Bissus lit. *Deo* 123. §. 46. & alii; ad quam Orationem etiam Subdiaconus caput inclinare debet, stans pariter manibus junctis. Ministri vero riores, & Chorus, ad supradictam Orationem manent adhuc genuflexi, etiam manibus junctis, & capite inclinato. Bauldry *part. 3. §. 4. n. 4.* & Bissus lit. *C. supra* §. 60.

Observandum est hic quod sicut Celebrans non debet dicere submissa voce, *Stemisse* ut supra adnotavimus, cum adest Diaconus qui ea verba cantando profert; ita nec debet debet idem Sacerdos submissa voce: *Humiliate capita vestra Deo*: alia vero est ratio de *Benedicamus Domino*, aut *Requiescant in pace* (quod Diaconus dicit versus Altare) nam in illo Celebrans non solum alios, sed etiam se ipsam tatur ad benedicendum Domino; in hoc vero pro Mortis orat, ideoque utrumque etiam cit submissa voce. Nicolaus de Bralio *cap. 10. num. 2.*

Novae Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XII De Benedictione in fine Missae, & Evangelio S. Joannis.

Pro Ritu Missae Privatae, à Benedictione danda, usque ad Missae finem.

I. Rub. n. 1. pag. 135. & Gav. ibid. col. 1. lit. t. *Placeat tibi Sancta Trinitas, &c.*) Dicto *Ite missa est*, Celebrans per eandem viam revertitur ad Altare in medio: si vero dixerit *Benedicamus Domino*, cum jam sit ad Altare versus, ibi junctis manibus super eomanens, & capite inclinato, & humeris mediocriter pariter inclinatis, ita tamen, ut supradicta capitis inclinatio sit inter minimas maxima (sic corporis habitudo conciliabitur cum Rubricae verbis, quae de sola capitis inclinatione aperte loquuntur; à Portu *part. 1. de Missa Privata* tit. 12. Rubr. (in adnot. n. 2.) dicit ibidem Sacerdos secreto Orationem *Placeat tibi Sancta Trinitas, &c.* Si memoriter non retineat hanc

Orationem, vel eam retinendo memoriter, periculum aberrandi evitet, legat illum in bella, cavendo, ne corpus indecore contorqueat propter Calicis impedimentum; sed si opus sit, Calicis velum decenter aliquantulum moveat, ut commodè legere possit. Bauldry *part. 2. supra* §. *Si mentis*, à Portu n. 1.

II. Rubr. n. 1. pag. 135. & Gavant. ibid. col. 1. lit. u. *Osculatur, &c.*) Dicto *Placeat tibi*, extensis manibus hinc inde super Altare positus, ipsum Altare in medio osculatur: ita erigens se, adhuc stans erectus versus Altare, elevat ad Caelum oculos, id est ad Crucis imaginem; Bauldry *part. 3. c. 6. n. 1.* Tercellus *lib. 3. cap. 1. §. 15. n. 2.* Gervasi *cap. 12. §.*

manus usque ad humeros, & non supra extendens: deinde statim jungens eo pacto, quo facit ad *Dominus vobiscum*, Bistius lit. 8. num. 26. §. 78. caputque Cruci inclinans inclinatione minimarum maxima, dicit voce clara ordinaria, *Benedicat vos omnipotens Deus*: à Porta supra n. 7. quibus verbis prolatis, junctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertit se ad Populum à sinistro latere ad dexteram, extensa manu dextera cum digitis unitis, mana verò sinistra posita infra pectus.

III. Rubr. n. 1. pag. 135 & Gavant. ibid. col. 2. lit. y *Semel, &c.*) Benedicit Populo unicum producendo signum Crucis, ut notat Gavantus hic, ad differentiam Episcopi, qui ter benedicit: sed in Benedictione impertientià, ita voces distribuat, ut efformet primam lineam rectam, dicendo *Pater, & Filius*; secundam autem transversam, pronuncians *Et Spiritus Sanctus*. Anonymus Italus cap. 12. Gervasi supra. Prædicta linea recta ducitur à fronte ad pectus, brachio nec prorsus protenso, nec nimis jacente; secunda verò linea transversa, vult Tonellius, quod formetur palma Sacerdotis, pectus aliquantulum respiciens, refutans Bonamici opinionem part. 1. lib. 9. sententis, ita formandam hanc lineam transversam, ut palma manus terram directe respiciat: sed magis mihi arridet Casald. lib. 2. scilicet 8. cap. 8. & Quarti in hanc Rubricam sententia, dicentium, etiam secundam lineam transversam ducendam esse manu recta eo modo, quo cum Eucharistiæ Sacramento super Populum formamus Crucem. Fuerunt olim, ut refert Stephanus Durandus de Rit. Eccles. Cathol. lib. 2. c. 46. n. 10. qui duobus digitis conjunctis Cruces exprimebant; ut indicarent duas in unica persona Christi naturas contra Monophysitas, qui, ut unicam in Christo docerent naturam, uno digito Crucem formabant. Prædicta autem aliquando fuit praxis PP. Prædicatorum in formandis signis super oblata in eorum enim Ordinario lib. 1. part. 6. præscriptum legitur: *Faciat Crucem cum duobus digitis, ita*

quod index sit desuper, & medius subter. Alii verò tribus digitis hæc signa exprimebant, quod signanter super oblata fieri olim consuetum in Ecclesia Romana, colligitur ex Innocentio III. de Mysteriis Missæ lib. 2. cap. 45. & hujusce Ritus ratio fortasse erat, ut SS. Trinitatis mentio fieret. Dum Sacerdos dat Benedictionem, modo mox à nobis exposito, laici solent se signare; quod & facit Minister, ut notat Gavantus, & Bauldry part. 3. tit. 12. Rubr. 1. in notis n. 1. & part. 1. cap. 17. n. 43. licet n. 44. per errorem contrarium dicat, Bist. supra. Alii tamen sustinent, à recipientibus Benedictionem tale signum Crucis non esse tunc formandum: sed primæ sententiæ magis communi libentius adharemus; quæ magis infrà patebit n. XV. ubi agemus de hoc Ritu servando in Missa Sollemni. Minister persistens in genuflexione, respondeat post datam Benedictionem clara voce *Amen*.

IV. Rubr. n. 1. pag. 135. & Gavant. pag. 136. col. 1. lit. z *Circulum perficiens, &c.*) Deinde circulum perficiens Sacerdos, accedit ad cornu Evangelii manibus ante pectus junctis de more; Bistius lit. 8. sup. Gervasi supra §. *Rinnit*; ubi dicit intelligibili voce, facie cornu Evangelii respiciente, *Dominus vobiscum*; & eadem voce clara ordinaria respondet Minister, *Et cum spiritu tuo*. Tum Sacerdos signat pollice dextero, sinistra deposita super Altare, primò librum, vel tabellam Evangelii, aut Altare, si nec liber, nec tabella adit, dummodò non sit expositum SS. Sacramentum, de quo infrà. Gavantus lit. 2. Ca-brinus cap. 8. §. *Liber*, Tonellius lib. 2. tit. 12. Rub. 1. n. 1. §. *Hic advertit*, Gervasi supra §. *Arrivato*. Si in fine Missæ legendum sit aliud Evangelium diversum ab Evangelio S. Johannis: tunc Minister deferat librum ad cornu Evangelii: ideoque quanto Sacerdos dicit, *Placeat tibi, &c.* surgit, & transiens ante medium Altaris genuflectit; & ascendens per partem anteriorem graduum à parte Epistolæ, accipit Missale; & transiens per graduum suppedaneo proximior genuflectit; & sur-

gens deponit libram in Altaris cornu, quem admodum detulit, & deposuit aliàs pro legendo primo Evangelio: quæ omnia ita tempestivè peragere debet, ut genuflexus reperiri possit ad Benedictionem in plano ante medium Altaris. Bauld. part. 1. cap. 17. num. 44. à Portu sup. n. 15. Gervasi in instruct. pro Ministro Missæ Private cap. 11. num. 2.

Signato libro, sive Altari, ut supra, Sacerdos posita manu sinistra infra pectus, pulpa pollicis dexteri digiti, & extensa totaliter dextera manu, junctis quatuor reliquis digitis, format primum signum Crucis in fronte, secundum in ore, tertium in pectore, & non ex parte cordis, ut faciunt multi; has easdem tres Cruces sibi format in fronte, ore, & pectore Minister: Bauld. sup. à Portu supra n. 18. idem præstant etiam circumstantes. Postquam Sacerdos dixerit *Initium, &c.* vel *Sequentia, &c.* Minister responderet: *Gloria tibi Domine:* deinde Sacerdos junctis manibus legit Evangelium *In Principio, &c.* vel aliud.

V. Rubric. n. 1. pag. 135. & Gavant. pag. 136. col. 1. lit. a *Et Verbum caro factum est, &c.* Cum verò pervenerit ad illa verba, *Et Verbum caro factum est*, genuflectit manibus hinc inde

super Altare positus, unico tamen genu, versus Altare, id est versus cornu Evangelii. Biss. sup. §. 78. Gerv. in instruct. Missæ Priv. sup. §. 4. rivato, Minister quoque genuflectit unico genu in suo loco facie ad Altare conversa. Bauld. part. 1. sup. Corlett. tract. 1. part. 1. cap. 1. §. 31. ac mox surgens Sacerdos, stans manibus junctis, Evangelium prosequitur eadem voce eodemque corporis habitu. A Portu pag. 21. Biss. sup. &c. Terminato Evangelio, Sacerdos non osculatur librum, nec tabellam, si iis usus est, nec Altare. Gavantus huius Biss. sup. Moncius sup. §. 166. & alii coronantur. In fine prædicti Evangelii respondet Minister *Deo gratias* voce alta, & ordinatur.

Hoc loco consignandum est Decretum Jo. Stans ad dictum Evangelium S. Johannis, datum die 5. Julii 1631. & datum in nostris dice sub num. 258. in quo sancitur, quod qui præ timore, vel balbutie non pronunciat Evangelium S. Johannis, quod legitur in fine Missæ, sed ejus loco aliud fuerit recitatum, debet à Missarum celebratione suspendi, quousque illud rite pronunciat fuerit.

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando quando Missa celebratur coram Summo Pontifice, Cardinale, &c.

VI. Rubric. n. 3. pag. 136. & Gav. ib. col. 1. lit. b *Et Legato, &c.* Sacerdos si celebrabit coram Summo Pontifice, Cardinale Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, aut Episcopo in sua Civitate, vel Diocesi, etiam in Ecclesiis Regularium, & privilegiatis, sive Archiepiscopo in sua Provincia; dicto *Placeat tibi Sancta Trinitas, &c.* dicet: *Benedicat vos omnipotens Deus,* ut supra: postea convertet se ad Summum Pontificem, si coram eo celebrabit; & genuflexus petet licentiam benedicendi: tum surget, & prosequetur dicendo: *Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus,* dextera benedicens astantes, non tamen

in medio, ubi est Pontifex, sed versus partem Evangelii: quod si versus illum est Pontifex (qui tamen regulariter medium locum occupare debet) tunc versus aliam partem benedicat, intentionem suam ad illa alibi existentes dirigens. Si autem coram Cardinale, vel alio Prælate supra nominato celebraverit; tunc eodem modo dicit Benedictionem, ac si celebrasset coram Summo Pontifice; non tamen genuflectit, sed inclinatus profundè, quasi licentiam petat, ut aliquam universalem regulam tradamus, observandum est, quod in ordine ad Prælatus, quousque

quando ipsis competit Evangelium osculari, et etiam coram eis facienda Confessio in cornu Evangelii; Bissus *sup. lit. S. §. 12. & 13. & §. 79.* & Benedictio in fine Missæ danda est, ut mox exposuimus: & hoc quoad Summum Pontificem, & Cardinales, semper & ubique est observandum. Quò verò ad

alios Prælatos, si sint extra suam Civitatem, Provinciam, vel Dioccesim, fiat, ut moris est, nullo in hoc habito eorum respectu, ac si præsentibus non essent Biss. *sup. Benvenuto in instr. pro Sacerdote celebrante in Missa Privata pag. 53.*

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando in Missis Defunctorum.

VII. Rubric. n. 4. pag. 137. & Gav. *ibid. col. 1. lit. d. Præmissa Benedictione, &c.* In Missis verò Defunctorum, quia Benedictio non datur, Celebrans dicto *Placeat tibi San-*

cta Trinitas, &c. osculatur Altare, & accedit ad dicendum ultimum Evangelium, *Rubr. n. 4.* & Gavantus *ibidem.*

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando coram Summo Pontifice, Cardinale, &c.

VIII. Rubric. n. 5. pag. 137. & Gav. *ib. col. 1. lit. e. Facti reverentiam &c.* Finito autem ultimo Evangelio in fine Missæ, Sacerdos si celebravit coram Summo Pontifice, vel aliis Prælatibus supra nominatis, stans adhuc in cornu Evangelii ad Altare, convertit se per latus suum dexterum, id est versus cornu Epistolæ; & ita conversus, Summo Pontifici genuflectit, si coram eo celebravit: aliis verò Prælatibus supra nominatis, conversus ad eos, stans in eodem cornu Evangelii, facit tantam profundam reverentiam; quam reverentiam etiam facere potest dictis Prælatibus, licet non fiat in propria Provincia, vel Diocesi, Minister etiam stans in plano

à parte Epistolæ, responso *Deo gratias*, facit genuflexionem, vel reverentiam profundam prout convenit. Quoad personas seculares, servanda erit eorum dignitas, & consuetudo locorum legitime introducta. Biss. *lit. S. supra §. 80. Quarti part. 2. tit. 12. §. 5. Notatur*, docet cum Castaldo *in praxi lib. 2. sect. 2. cap. 4. num. 8.* decens esse non solum, ut fiat reverentia Episcopo extra propriam Dioccesim, sed etiam magno Principi, vel Principissæ, finito Evangelio in fine Missæ; & quamvis prædicta reverentia non sit illis debita ex vi Rubricæ; tamen non prohibetur: unde permitti potest, sicut & usus confirmat.

Pro Ritu Missæ Privatæ, servando à Sacerdote post Missam celebratam.

IX. Rubr. n. 6. pag. 137. & Gavant. *ib. col. 1. lit. f. Extinguantur candelæ, &c.* Finito ultimo Evangelio, Minister cum debita genuflexione transiens per medium Cappellæ, ascendit per gradus laterales ad cornu

Evangelii, ubi tunc (& non prius: Gavantus *hic*) extinguit candelam existentem in illa parte; deinde cum nova genuflexione in transitu per planum medium ejusdem Cappellæ, accedit quoque per gradus laterales

ad partem Epistolæ, ut ibi extinguat candellam alteram. *Quarti part. 2. tit. 12. Rubr. 6. in dubiis dub. 2. Vinitor part. 2. tit. 16. num. 42. Gerv. in instruat. pro Ministro Missæ Privatae cap. 11. num. 4. & alii communiter.* Debet autem extinguere utramque candellam congruo extinctorio semper, & nullo alio modo, nisi necessitas urgeat: *Bonamic. part. 3. num. 97. & 98. Lohner part. 3. tit. 9. num. 13. Corsett. tract. 1. part. 1. cap. 1. n. 31. Synodus Fulginaten. Episcop. Battistelli cap. 20. §. 10. num. 34. Gervasi sup. & alii ferè omnes: postmodùm accipit Missale, & birretum eo pacto, quo accepit in principio Missæ, & vadit in cornu Epistolæ apud ultimum gradum, in plano stans prope Celebrantem. Corsett. sup. n. 33. Bonamic. sup. num. 98. Vinitor, & Gerv. sup.*

X. Rubric. n. 6. pag. 137. & Gav. ibid. ebl. 1. lit. g. *Accipit sinistra Calicem, &c.*) Interim Sacerdos, lecto Evangelio ultimo, & facta debita reverentia supra nominatis, si facienda sit, ut mox diximus, junctis manibus ante pectus accedit ad medium Altaris; ubi stans adhuc in suppedaneo, facit reverentiam Crucis, postea revolvit partem anteriorem veli super bursam: *Gav. sup. Biff. lit. S. sup. §. 81. deinde sinistra manu accipit Calicem in nodo, ponens dexteram super bursam, ne aliquid decidat, ut initio Missæ: tum aliquantulum retrahens se versus cornu Evangelii, vertit se per latus suum dexteram, id est facie conversa versus cornu Epistolæ, & descendit per gradus Altaris tali modo, ut non vertat directè terga Crucis; caveatque dum descendit, ne conculcando albam, se, & Calicem confundat; Angel. part. 3. §. Responsa; & cum fuerit in plano Cappellæ, iterum se vertit ad Altare per eandem suam partem dexteram; à Portu tit. 12. Rubr. 7. in adnor. num. 4. Anonymus Italus §. Disceso; & stans in plano ante infimum Altaris gradum, facit reverentiam profundam Crucis, vel genuflexionem Sacramento, Ministro*

semper genuflectente. *Corsett. sup. num. 33. Bauld. part. 1. cap. 17. num. 45. Gerv. in instruat. pro Ministro &c. cap. 11. num. 41. Portu sup. num. 7. postea; & non prius, accipit birretum, hoc est, capit dignitas dexterae manus medio & indice, dexterumque retii cornu elevatum: Bonamic. part. 3. n. 97. serv. 13. num. 1. Corsett. tract. 1. part. 1. cap. 1. num. 9. Minister autem illud ponit manu, & non ex Missali, & cum quasi ipsius osculo, & capitis inclinatione accipit post. Bauld. Corsett. à Portu, & Gerv. sup.*

XI. Gavant pag. 137. col. 1. lit. h. *Accipit birretum, &c.*) Celebrans autem à Ministro recepto birreto, caput cooperit, tantè agens, ne de Calice aliquid decidat: tum precedente Ministro eodem modo, quo venerat, vadit ad Sacristiam capite cooperito.

XII. Rubric. n. 6. pag. 137. & Gav. ibid. col. 2. lit. i. *Trium puerorum, &c.*) facta reverentia Altari, & cooperito capite, Sacerdos incipit Antiphonam *Trium puerorum, &c.* quæ Antiphona in Missis duplicibus, est sub Ritu Duplici, & quando dicitur tantùm Oratio juxta Rubricas, duplicatur. v. g. in Missis Votivis Sollemnibus, vel in re gravi, &c. insuper tempore Paschali dicitur *Alleluja*. *Lohner part. 2. tit. 31. num. 3. Vinitor part. 2. tit. 1. §. 9.* Aliqui verputant, quòd etiam in Missa Defunctorum sub una Oratione prædicta Antiphona duplicanda, & etiam sit addendum *Alleluja* tempore Paschali, quia hoc sequitur Officiarium non Missam. Terminata Antiphona *Trium puerorum, &c.* sub Ritu Duplici, vel Semiduplici, prout convenit, dicit Sacerdos Canticum *Benedicite, &c.*

Si in via obviam ei fiat alius Sacerdos paratus, adinvicem se consulunt cooperito capite, & procedat unusquisque per partem suam dexteram. Quòd si duo, vel plures eundem locum accedunt (putà ad Sacristiam) tunc dignior præcedat. *Biff. sup.*

In reliquis servet ea omnia, quae facienda nota vimus tum à Sacerdote, tum à Ministro, in ingressu ad Altare. Bonamic. part. 2. num. 50. Bauldry sup. à Portu sup. n. 8.

Si Sacerdos accedat ad Sacristiam pro deponendis paramentis, ut omnino fieri debet, quando commoditas adest; tunc cum ad Sacristiam pervenerit, faciat profundam reverentiam Cruci, vel imagini principali, quae ibi adest; & deposito Calice, discooperiat caput; Castald. lib. 1. c. 16. n. 24. & Biff. lib. 1. §. num. 20. §. 82. & capite discooperto alios saluter Sacerdotes, qui sunt in Sacristia, juxta sententiam Tonellii, quam refert Biffus loc. cit. qui tamen existimat, hanc reverentiam aliis Sacerdotibus faciendam esse cooperto capite: deinde exiit Sacerdos, adjuvante Ministro, Sacras vestes, ordine retrogrado, scilicet primò planetam, deinde stolam, manipulum, cingulum, albam, & amictum, osculando Crucem mediam earum vestium, quas osculatus est, dum eas induit, etiam si Missa fuerit Defunctorum, scilicet Crucem stolae, manipuli, & amictus. Gavantus h. t. lit. 1. Biffus lit. P. num. 28. §. 12. Tonell. lib. 2. tit. 12. ad Rubr. 6.

Minister, cum pervenerit ad Sacristiam, sistens se in ingressu, inclinat se Sacerdoti, & expectat donec transeat: Castaldus lib. 1. sect. 4. cap. 1. num. 28. Bauldry part. 1. suprà n. 46. Gervasi supra num. 7. postmodum inclinans se profunde simul cum Sacerdote Cruci, vel imagini Sacristiae, procedit ad reponendum Missale loco congruo. Aliqui addunt, quod praefatus Minister accipere debeat à Sacerdote birretum cum nova reverentia; sed magis placet sententia Castaldi, & Biffi supra dicentium, quod Sacerdos ipse, deposito Calice, discooperit caput, & birretum deponit: igitur praefatus Minister reposito Missali, sistit se ad sinistram Celebrantis, eumque adjuvat in deponendis paramentis.

XIII. Rubr. n. 6. pag. 137. & Gavant. Gavant. Rubr. Miss.

pag. 138. col. 1. lit. 1. Illis se exuit, &c.) Si verò Sacerdos dimissurus sit paramenta ad Altare, in quo celebravit, ob defectum Sacristiae, vel alterius loci congruentis; tunc finito ultimo Evangelio, accedit ad mediam Altaris; & ibi facta reverentia Cruci, postea iterum redit ad cornu Evangelii, ubi deponit paramenta modo supra à nobis descripto, nimirum ordine retrogrado; Gavantus ha. lit. 1. & Biffus supra lit. S. num. 20. §. 82. & interim dicit Antiphonam Triam puerorum, cum Cantico, ut supra diximus.

Advertendum superest, quod ubicunque se spoliet, ne albam, ut illam exuat, à parte posteriori extrahat supra caput, sed prius dimoveat à brachio sinistro. Moncius supra §. 172.

XIV. Gavant. pag. 138. col. 2. ead. lit. 1. Lavet etiam manus, &c.) Depositis Sacris vestibus, Celebrans lavat manus; quod tamen non fit ad tollendam aliquam maculam, quia potius ex contactu Sacramenti novum quoddam esse Sacrum manibus Celebrantis adharet; sed potius fit ad deponendum illud esse Sacrum, priusquam Sacerdos manibus contrectet alias res profanas: Quart. part. 2. tit. 12. in dubi's conscientie dub. 4. ablutio tamen manuum in honesto loco projici deberet ad majorem Sacramenti reverentiam. Item conveniens esset, ut particulare manutergium pro Sacerdotibus in Sacristia apponeretur: & etiam Scriptores citandi maxime laudant quarundam Ecclesiarum consuetudinem, parandi scilicet in Sacristia duo manutergia, quorum unum inserviat Sacerdotibus pro abstergendis manibus ante Missam, & alterum post Missam: & quidem valde laudabilis est horum consuetudo, cum majorem reverentiam erga Sacramentum demoret. Gavantus hic, Bauld. part. 3. de Ritu servando tit. 12. ad Rubr. 6. Tonellius lib. 2. tit. 12. ad Rubr. 6. Biffus tom. 2. lit. M. n. 26. §. 4.

Ceterum, si talis lotio manuum omittatur, nulla committitur venialis noxa: quia praecipitur

B b b

pitur

pitur quidem manuum lotio ante Missam, non verò post Missam; quæ tantùm sit ex quadam decencia. Quartus *suprà* §. *Respondeo*, Bissus *suprà* lit. *M.* Tandem Sacerdos ge-

nuflexus in loco consueto, gratias agit, pro ut in tabella. Angel. *part. 3. supra* §. *Deputatus*, Gervasi in instruct. *Missæ Priv. cap. 23. Dopo averà, &c.*

Pro Ritu Missæ Sollemnis, à Benedictione, usque ad finem.

XV. Gavant. post Rubr. n. 7. pag. 138. col. 1. §. *Ad Benedictionem Celebrantis.* Postquam Celebrans conversus jam ad Altare dixerit *Placeat, &c.* prout in Missali, osculatur Altare; & dum hoc peragit, daturus Benedictionem, omnes genuflectunt, & ad Benedictionem se signant; Gavantus *eod. §. Ad Benedictionem*, Bissus *lit. C. num. 197. §. 61. lit. M. num. 150. §. 7. Bauldry part. 1. cap. 1. art. 1. num. 38. Benvenuti §. Ea Oratione finita; profundè in super se inclinantes. Lohner part. 3. tit. 2. §. 2. num. 5. & tit. 3. num. 14. & tit. 5. num. 13. & tit. 7. num. 10.*

XVI. Gavant. pag. 138. col. 1. eod. §. *Nisi sint Canonici, &c.* Ad dictam Benedictionem, omnes genuflecti esse debent in suis locis præter Canonicos: Gavantus *hic*, Nicolaus de Bralione *suprà* cap. 10. num. 3. & hic Ritus sancitus est etiam in Decreto edito die 4. Maji 1613. dato in nostro Indice sub n. 136. in quo habetur -- Canonici, & Dignitates non tenentur ad Benedictionem Episcopi genuflectere; sed tantùm caput inclinare -- Consonat huic Decreto aliud pariter datum in nostro Indice sub num. 269. Ceremoniararius genuflectit in cornu Epistolæ; Bauldry *part. 1. cap. 1. art. 1. num. 38.* Clerici verò genuflectunt in plano locorum suorum; Castaldus *lib. 2. sect. 9. cap. 1. num. 15.* à Portu *part. 2. de Missa Sollemni tit. 12. Rubr. 7. in adnot. num. 2.* profundè se inclinantes. Lohner *suprà.* Subdiaconus autem genuflectit in superiori gradu versus cornu Evangelii, respiciendo Altare; Diaconus verò in eodem gradu versus cornu Epistolæ; si adsit

Assistens, genuflectit in superiori gradu laterali in cornu Evangelii. Bralione *suprà.* verò Ministri Sacri essent Canonici Ecclesiæ Cathedralis; tunc ad Benedictionem non genuflectunt, juxta Decretum mox allegatum sed tantùm profundè se inclinant: semper enim omnes dextera manu (sinistra intra pectus posita) se signant ad hanc Benedictionem signo Crucis à fronte ad pectus de more Gavantus, & Bauldry *part. 3. cap. 11. art. 1. num. 5.* Bissus *suprà.* Benvenuti *suprà.*

XVII. Rubr. n. 7. pag. 138. & Gavantus *ibid.* col. 2. lit. m. *Ministrante Subdiacono librum, &c.* Facta Benedictione, Subdiaconus statim surgit, & accedit ad cornu Evangelii, ibique hastinet tabellam Evangelii Johannis: si verò sit dicendum aliud Evangelium, in eo casu Subdiaconus, dum Celebrans dicit, *Placeat Tibi Sancta Trinitas, &c.* genuflectit in suo loco ubi est: mox accedit ad cornu Epistolæ, accipit Missale, & illud fert ad cornu Evangelii: sed advertat, ut in medio genuflectat, quando Celebrans ad Benedictionem; non tamen se signat, qui habet præ manibus librum; & data Benedictione statim surgit, & ponit Missale in cornu Evangelii; sed ita tempestivè omnia faciat, ut Celebrans non debeat ipsum expectare.

Diaconus verò, dum legitur prædictum Evangelium, vel S. Johannis, vel aliud, juxta Gavanti sententiam, necnon Bissi *lit. D. n. 123. §. 48.* stat quasi medius inter Celebrantem, & Subdiaconum, aliquantò post Celebrantem: sed juxta sententiam Nicolai de Bralione *suprà* num. 4. post datam Benedictionem

nem à Celebrante, Diaconus debet accedere propius ad Altare, paulò versùs cornu Epistolæ.

Cum dicitur, *Et verbum caro factum est*, &c. in Evangelio S. Johannis, vel eam legitur Evangelium Epiphaniæ in fine tertiæ Missæ in die Nativitatis Domini, ad illa verba, *Et procidentes adoraverunt eum*, omnes unicuique genu flectunt, Celebrans quidem versùs librum; Gavantus *hic*, Cabrinus *cap. 5. num. 39.* Bauldry *part. 1. & 3. supra num. 6.* Diaconus verò, & omnes alii etiam in Choro, genuflectunt versùs Altare: Nicolaus de Brallion *suprà*: sed Gavantus vult, non solum Celebrantem, sed etiam duos alios Ministros genuflectere debere versùs librum, seu tabellam: excipiant tamen aliqui Subdiaconum ab hac genuflectione, si tabellam, vel librum sustineat: ita Bauldry *part. 1. cap. 13. art. 1. num. 44. & part. 3. supra art. 9. num. 7.* Verùm magis arripet modus loquendi Gavanti, qui dicit sine ulla exceptione, quòd omnes ad similia verba genuflectere debeant, maxime quia, ut notat Billus approbando Gavantum *lit. f. supra §. 28.* in hoc casu non sit necesse, ut ad prædicta verba Subdiaconus sustinet librum: vel enim liber suum cassinum habet, à quo commode sustentatur; vel si sit tabella Evangelii S. Johannis, eam poterit super Altare deponere, ut etiam ipse cum aliis illud reverentiæ signum præster. Tandem respondeatur in fine Evangelii, *Deo gratias*; à Subdiacono; Castaldus *lib. 1. sect. 7. cap. 1. num. 25.* Lohner *part. 3. lit. 3. n. 14.* Bauldry *part. 1. supra, & part. 3. supra n. 8.* sicut etiam claudit Missale, quando Celebrans particulare legit Evangelium.

XVIII. Rabr. n. 7. pag. 138. & Gavant. *ibid.* col. 2. lit. n. *Discedit cum Ministris, &c.* Lecto Evangelio Celebrans revertitur ad medium Altaris; & illum immediatè sequitur Subdiaconus, ut inter Subdiaconum ipsum, & Diaconum decentis descendat; ibique medius inter Diaconum à dexteris, & Sub-

diaconum à sinistris, facit cum prædictis Ministris reverentiam Cruci. Facta verò inclinatione Cruci, eo modo, quo supra, tum Celebrans, tum Subdiaconus, vertendo faciem ad cornu Epistolæ, Diaconus autem ad cornu Evangelii, descendunt in planum ante infimum gradum. Billus *lit. C. n. 197. §. 62.* Castaldus *lib. 1. sect. 7. cap. 1. num. 25.* à Portu *suprà n. 5.*

Ceremoniarius verò (nisi alius Acolythus id faciat) accipit birreta Celebrantis, & Sacerorum Ministrorum, Billus *lit. C. num. 15.* prope finem ultimi Evangelii; ut præsto sit cum Clericis ad genuflectendum in medio simul cum Celebrante in regressu ad Sacristiam. A Portu *suprà §. An Ceremoniarius.*

Ceroferarii quoque prope finem ultimi Evangelii, accipiunt sua candelabra cum candelis accensis; quibus acceptis statim ad finem Evangelii præit ad Altare Thuriferarius vacuus, hoc est sine thuribulo; Navicularius, si adest, pariter sine navicula: tum veniunt Ceroferarii cum candelabris accensis, ut initio Missæ, omnium postremi; Billus *lit. C. num. 254. §. 6.* & se disponunt ante Altare in linea recta, ut initio Missæ. Bauldry *part. 3. supra num. 9.* Illud animadvertendum occurrit, ut ita opportundè accedant ad medium, & se disponant, ut sic dispositi possint immediatè genuflectere cum Celebrante: aliter si supervenient citius, cogentur bis genuflectere, nempe primò, quando comparerent ante Altare; secundò, post brevissimam, & quasi nullam moram, quando Celebrans genuflecteret, aut inclinaret se ultimò. Quamobrem genuflectentibus Celebrante (Celebrante, inquam, si adest in Tabernaculo SS. Sacramentum, aliter se inclinante profundè) & Ministris super infimam gradum, eodem instanti genuflectunt Ceremoniarius, & reliqui Clerici in plano: Castaldus *suprà sect. 4. cap. 9. num. 9. & sect. 7. cap. 1. num. 25. & cap. 5. num. 27.* à Portu *suprà*: & facta reverentia Choro, si ante

B b b 2 eum

eum transeat; Bralio *suprà* num. 7. Ceremoniaris porrigit Diacono birretum Celebrantis; Bissus *lit. C. num. 15.* illudque cum quasi osculo illius, Diaconus Celebranti tradit: postea Ministri Sacri ab eodem Ceremoniario, seu aliquo Acolycho, ut *suprà*, sua birreta pariter accipiunt, & caput tam Celebrans, quam Ministri Sacri cooperiunt. Bissus *lit. C. num. 147. §. 62.* & Benvenuti §. *Tunc Celebrans, pag. 66.* Interim præeunte Ceremoniario sine ulla reverentia manibus junctis, procedunt omnes ad Sacristiam eodem ordine, quo venerant ad Altare.

Cùm Celebrans, & Ministri ad Sacristiam pervenerint, omnes simul sese inclinant profundè Cruci, seu Imagini. Biss. *sup. §. 13.* & Benven. *sup.* Tunc Ministri omnes nudo capite profundam faciunt Celebranti reverentiam, qui eis congrua capitis inclinatione respondet. Bauld. *part. 3. in hanc. Rubr. cap. 11. art. 9. num. 9.* Biss. & Benven. *suprà*: postea accedunt ad deponenda paramenta, & Ceroferrarii sua candelabra, & candelas extinguunt. Biss. *sup.* Interim Ceremoniaris præsertim, & Ceroferrarii, seu Acolythy, juxta multarum Ecclesiarum usum, & non Ministri Sacri, adjuvent Celebrantem, & Ministros Sacros, ad deponenda sua paramenta, ut diximus in nostris Observationibus ad *tit. 2. part. 2. num. 19.* & easdem vestes, quas induendo osculatus est Celebrans, & Diaconus, etiam nunc deponendo osculentur. Castaldus tamen *lib. 3. cap. 9. num. 26.* Bauldry

part. 1. cap. 15. Lohner *part. 3. tit. 2. §. 2. num. 6.* à Portu *sup. num. 5. §. 6.* An Ceremoniaris primus, Benvenuti *sup. §. Tunc Celebrans pag. 67.* asserunt, Celebrantem à Ministris Ministros verò ab Acolythis adjuvandos esse dum paramenta deponunt: & advertit allegatus Benvenuti, quòd Ministri Sacri deponunt prius manipulos, præcipuè Diaconus: sic Celebrantem exuentem se, & paramenta deponentem adjuvat, & quæ osculanda sunt, osculanda exhibet: verum si Ministri sunt Canonici, profecto hoc munus præstare non debent, nempe adjuvare Celebrantem in deponendis paramentis. Postquam verò incerdos deposuerit Sacras vestes, decet ut ut lavet manus, ministrantibus æquum cum manutergio Acolythis: Biss. *sup.* tandem genuflexus in loco congruo, gratias agit, & tabella. Angel. *part. 3. supra §. Depositi.* Deum Ceremoniaris cum Thuriferario, & Ceroferrariis asportant ex Altari, vel ecclesia, ea, quæ ibi præparata fuerant pro Missa Sollemni, in Sacristiam, ubi ea plicent, si non est, & recondunt. Bauld. *part. 3. supra num. 10. & part. 1. cap. 14. art. 3. num. 23.* Castald. *lib. 1. sect. 4. cap. 1. num. 18.* & *lib. 1. num. 20.* à Portu *sup.* Denique Clerici deponunt cottas cum debita modestia, Lohner *part. 3. tit. 8. num. 9.* & omnes, postquam oraverint paululum, discedant in pace, & in Chorum redeant, si opus sit. Castaldus *lib. 1. sect. 7. cap. 1. num. 26. & cap. 1. num. 27.* Bauld. *part. 3. sup. n. 10.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Tit. XIII. De his, quæ omittuntur in Missa pro Defunctis.

Super iis, quæ omittuntur in Missis Privatis Defunctorum.

I. Gavanti. post Rubr. n. 1 pag. 139. col. 1. §. *Psalms cum versibus, &c.* Quamvis liberum sit Sacerdoti, Missam pro Defunctis celebraturo, dicere, vel omittere Psalmos

cum precibus, qui dicuntur pro Missæ preparatione; tamen si dicantur, debet in fine Psalmorum dici *Gloria Patri*: ita enim omittuntur oscula omniæ, manipuli, & de-